

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בשבת קודש פרשת שופטים תש"פ לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קע"ו

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיכתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

מעמידין מלך בתחלה אלא על פי בית דין של שבעים זקנים, ועל פי נביא, כיהושע שמינהו משה רבינו ובית דינו, וכשאוול ודוד שמינם שמואל הרמתי ובית דינו ע"ש. ועל זה אמר הכתוב, שכאשר תאמר אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי, שמינוי המלך אצלם נעשה על ידי העם, שבחרים אותו על פי רוב דעת הקהל. לא כן הוא אצל ישראל, אין שואלים דעת העם, אלא שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו, ה' הוא הבוחר אותנו, שואלים לסנהדרין ולנביא או במשפט האורים (רמב"ן כאן), וה' הוא הבוחר ולא אתה.

אמנם לכאורה יש להבין דהא אמרו (ברכות נה.) אמר רבי יצחק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכין בציבור שנאמר (שמות לה-ל) ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל, אמר לו הקב"ה למשה, משה הגון עליך בצלאל, אמר ליה רבש"ע אם לפניך הגון לפני לא כל שכן, אמר לו אף על פי כן לך אמור להם לישראל, הלך ואמר לישראל הגון עליכם בצלאל, אמרו לו אם לפני הקב"ה ולפניך הגון, לפנינו לא כל שכן ע"כ. ולמה בבחירת מלך אין נמלכין עם הציבור.

ונראה כי הטעם שנמלכין עם הציבור בהעמדת פרנס, כי מנהיג שאינו מרוצה להקהל, אין בכחו להנהיג ציבור שאינם כפופים תחתיו, ודבריו לא יפעלו אצלם, ולא יקבלו דעתו. ופרנס אין בידו לכופף את הציבור, אם לא יהיו נכנעים לפניו. לא כן מלך, אשר המורד במלכות חייב מיתה (סנהדרין מט.), וכמו שאמר הכתוב (יהושע א-יח) כל אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצוונו יומת. ולכן אין צריכין להיות נמלכים עם הציבור, כי בכח המלך לכופף העם לעשות רצונו, גם כאשר אין הם שוים בדעתו עמו.

כי תבא אל הארץ וגו', ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי, שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו, מקרב אחיך תשים עליך מלך וגו' (וי-יד). בגמרא (סנהדרין כ:) רבי יהודא אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית הבחירה ע"ש. ולפי זה צריכין להבין לשון הכתוב, כי תבא וגו' ואמרת אשימה עלי מלך וגו', דמשמע דרק אם יאמרו, אז הרשות בידם למנות מלך. וגם מה שאמר ככל הגויים אשר סביבותי, צריך ביאור, דאם על פי תורה יש ענין במינוי מלך, למה אומרים ככל הגויים, לדמות עצמם להם.

ובאור החיים הק' כתוב, שיש במינוי המלך שני אופנים, חדא, להנהיג מלחמות בעוצם חכמתו, ולצאת כגבור ביום קרב, כסדר מלכי האומות, וזה דבר שנאווי בעיני ה', כי ישימו בו תקותם. ומן ה' יסור לבבם, ובאמת ה' אלקיכם הולך עמכם להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם (כ-ד). שנית, מלך לכבוד ולתפארת ישראל, להעמיד הדת על תלה, ולכופף העם לתורה ומצותיה, וזכותו יגן על החוסים בצלו. וזהו שאמר ה' כי תבא וגו' ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים, וזהו גדר הראשון, אמר הכתוב שלא תעשה כן, אלא שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו וכו' ע"ש.

ויש לומר עוד, כי הכתוב רוצה ללמדנו באיזה אופן בוחרים מלך על ישראל. כי בדרכי הגויים מעמידין הבחירות לפני העם, מציעין להם אנשים הראויים למלכות, והם בוחרים האיש לפי דעת רוב האנשים הבוחרים בו. לא כן הוא במינוי מלך על ישראל, לא היו שואלים את דעת העם, וכמבואר ברמב"ם (ה' מלכים א-ג) אין

עוד גם זאת, כי מצינו במשה רבינו שביקש מה', יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה (במדבר כו-טז). וברש"י אמר לפניו, רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. ואמר לו ה', קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, כאשר שאלת, שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד ע"ש. והיינו שכאשר הקב"ה בוחר באיש להיות מנהיג ישראל, הוא נותן גם רוח בו, מתנת אלקים, שימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם (משלי ג-ד), שיהא דעתו נוחה לבריות, והם יסבלו אותו, והוא יסבול אותם. וכמו כן מצינו בדוד כאשר נבחר מאת ה' להיות למלך, כתיב (שמואל א טז-ג) ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אותו בקרב אחיו, ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה. ומצינו כיוצא בה באסתר המלכה, ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה (אסתר ב-ט), לכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו (מגילה יג).

ומה גם שהמלכים נמשחו בשמן המשחה, שהראה לעיני כל כי ה' בחר בו, כדאיתא בילקוט (שמואל קכד) כי שמואל חשב כי אליאב אחי דוד ראוי למלכות, ונטל קרן השמן ובא לצוק על ראשו וברח השמן לאחוריו, כשראה כך אמר לא בחר בו ה', כיון שבא דוד ראה השמן רץ מעצמו וניצק בראש דוד, אמר (תהלים צב-יא) ותרים כראם קרני בלותי בשמן רענן ע"כ. ובילקוט (תהלים תשנ) אמרו, כיון ששמן המשחה היה יורד עליו, אם היה קצור היה מאריך, אם היה שחור היה מתלבן, ואם היו פניו רעות היו משחקות, שנאמר (תהלים מה-ח) על כן משחך אלקים שמן ששון מחבריק, שהיה נאה וניכר מכל אחיו ע"כ. ואם שמן המשחה היה עושה נס גלוי לשנות צורת גופו, מכל שכן שהיה עושה פעולה ברוחו, להיות הולך כנגד רוחו של כל אדם. ולכן אין מן הצורך להיות נמלך עם הציבור בבחירת המלך. כי בהיות שה' בחר בו, ולב מלך ביד ה' (משלי כא-א), בודאי שיהא נוח לבריות להיות כולם שמחים ונוחים עמו.

ולכן כי תבא וגו' ואמרת 'אשימה עלי מלך ככל הגויים', היינו שיעשו בחירות בין העם שהם יבחרו את הטוב בעיניהם למלך. אמרה תורה שלא תעשה כן, אלא 'שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה', ה' הוא הבוחר מי להיות מלך, ומודיע בנבואה ואורים ותומים וחכמי ישראל. ולכאורה הרי אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן נמלכין עם הציבור. על זה אמר מילתא בטעמא כי מלך שאני משאר פרנסים, חדא, שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך (כתובות יז), ובידו להרוג ולענוש כל מי שימרה על דבריו, לא כן פרנס אין לו כח זה, ולכן אי אפשר להיות פרנס רק אם יש לו נוחיות הקהל עמו. שנית, 'אשר יבחר ה' אלקיך בו', וכיון שהוא בחיר ה', תצלח עליו רוח ה' שיוכל לילך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. ומה גם שמשחו אותו בשמן המשחה,

שמשנה צורת ותכונת האדם לטובה, בודאי שתהא דעתו של כל אחד נוחה הימנו. – ויש לרמוז כי שום 'תשים' עליך מלך, בגימטריא 'שמן המשחה' עם הב' תיבות.

*

והנה מבואר בזהר הק' (ח"ב קנד.) שאי אפשר להיות נביא ומלך באיש אחד, וזה לשונו, תרין אלין לא אתמסרו כחדא בבר נש בעלמא, בר ממשא מהימנא עילאה דזכה לנבואה ומלכו כחדא, ולא אתייהב לבר נש אחרא תרווייהו כחדא עכ"ל. ומבואר שם כי שאל המלך היה תחלה נביא, וכשנעשה מלך סר ממנו כח הנבואה, כי אי אפשר לשניהם יחד ע"ש. ועיין בתורת משה (פרשת בלק קט.) מה שכתב בטעמו.

ויש לבאר הדברים, כי הנביא אשר ה' מדבר עמו, צריך להיות עניו ושפל ברך בתכלית, כי אם יש לו זחיחות הלב והתנשאות, הרי אין אני והוא יכולין לדור בעולם (סוטה ה.), ותועבת ה' כל גבה לב (משלי טז-ה), וגבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל (תהלים קא-ה), אל תקרי אותו אלא אתו (סוטה שם). ולעומת זה מלך, מבואר ברמב"ם (הל' מלכים ב-א) כבוד גדול נוהגין במלך, ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם וכו'. מתנאה במלבושים נאים ומפוארים, ויושב על כסא מלכותו, ומשים כתר בראשו, ועומדין לפניו ומשתחוים ארצה וכו' ע"ש.

ומבואר בתורת משה (בפרשתנו מהדו"ק ד"ה בפרק) דאמרו בירושלמי (כלאים ב-ב) ומייתי ליה תוספות (חגיגה ב:) על מה שכתוב (מלכים א א-לג) והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי, כי אף על גב דאסור לרכוב על הפרדה כי הוא פלגא סוס ופלגא חמור (פסחים נד.), אותה פרדה בריה מששת ימי בראשית הוה ע"ש. וצריך עיון לאיזה צורך ברא הקב"ה הפרדה הזאת. אך הנה רכיבת הסוס מורה על המתגאה כמו שכתב הרמב"ן (שמות טו-א) על פסוק כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים [וכמו שאמרו חז"ל (פסחים קיג:) סוס, רוחו גסה], וחמור מורה על כניעה ושפלות (עיין רש"י זכריה טו-ט), ועל כן אברהם אבינו ומשה רבינו ומשיח שיבא במהרה בימינו רכבו על חמור המרמוז לכניעה ושפלות. אמנם המלך צריך להתגאות ואין כבודו מחול (קידושין לב.), ומכל מקום לבו יהיה נשבר בקרבו, כדכתיב לבלתי רום לבבו, על כן רוכב על פרדה, שהוא מורכב מסוס גאוה ומחמור ענוה ע"כ.

ולכן אי אפשר למלך להיות נביא, כי ההנהגה של כבוד ומלכות מבטל ממנו ענותנותו, וחודר בתוך תוכו זחיחות הלב מכבוד מלכותו, וחסר לו הביטול האמיתי שיוכל ה' לדבר עמו. ולא כן משה רבינו, עם כי היה מלך, וכמו שנאמר (דברים לג-ה) ויהי בישורון מלך, הרי מדת ענותנותו היתה להפליא, והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (במדבר יב-ג), וכבוד מלכותו היה

לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם (ראש השנה טו), שיש להמליך את ה' לא רק על כל העולם כולו, אלא בעיקר על עצמו, שלא למרוד וימרה פי ה' בשום דבר במחשבה דיבור ומעשה. וידוע מה שמסופר על קדוש אחד, שבראש השנה כאשר הגיע בפסוקי דזמרה, והש"ץ מגביה קולו 'המלך', נתעלף, ואמר אחר כך שנוכר במאמרם (גיטין נו.) אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אתית לגבאי ע"ש. ולזה ניתן לנו חודש אלול לעשות הכנה דרבה שנוכל להמליך עלינו את עול מלכותו באמת מתוך קירות הלב.

* * *

מען האלט ביים סוף פונעם קעמפ, סוף פונעם יאר, א יוד דארף שטענדיג אפגעבן שבה והודאה פארן אייבערשטן, און בעטן אויפן עתיד. אסאך מאל כאפט מען נישט דעם חסד ה' וואס דער אייבערשטער טוט מיטן מענטש, אז מען זאל קענען געהעריג דאנקן אויף דעם עבר וואס איז אדורכגעגאנגען, און מתפלל זיין אויף ווייטער. מען רעדט יעצט צו די בחורים אין ישיבה, עס איז אדורך א יאר, מען דארף דאנקען דעם רבונו של עולם אז מען האט געהאט די זכיה צו זיצן באהלה של תורה. עס איז א חסד ה', שלא עשינו כגויי הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה, מיר זענען נישט אזוי ווי די גוים וואס דרייען זיך ארום פוסט און ליידג, זייערע טעג גייען אדורך מלא תאוות און עבירות, און מיר זיצן באהלה של תורה, און מיר פלאגן זיך אויף תורת ה'.

יעדער בחור האט אויסערגעווענליך מצליח געווען פון וואס ער איז געשטאנען מיט א יאר פריער, ווי אזוי ער זעהט אויס היינט. אמאל איז מען צובראכן ביי זיך אז מען האט נישט גענוג יוצא געווען ידי חובתו, אמת עס האט נישט קיין שיעור וויפיל מען קען יוצא זיין, אבער לאמיר יעצט קוקן די גוטע זייט וואס ער האט יא געהאט אין משך פונעם יאר. די בחורים אין ישיבה קטנה, האבן אדורכגעלערנט גאנץ מסכת גיטין, און א גרויס חלק פון די בחורים קענען די מסכתא אויסגעווייניג, פון אנהייב ביז צום סוף, מען קען זיי פארהערן איבעראל, און זיי קענען זיך שטעלן פאר א בחינה דערויף. אפילו די וואס זענען נישט אנגעקומען די גאנצע מסכתא לעת עתה, עס איז דא א אלול, עס איז דא א תשרי, עס איז דא צוויי חדשים ביז אנהייב זמן, מען קען אזויפיל קונה זיין, מען קען נאך איבערגיין די בלעטער וואס מען האט פארפאסט, און מען איז נאך נישט אנגעקומען, אז מען זאל קענען צוקומען אנהייב פון די קומענדיגע זמן אז ער זאל קענען די גאנצע מסכתא, אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. און אויך די זייטיגע שיעורים פון משנה ברורה, האט מען אדורכגעלערנט גאנץ הלכות ברכת המזון.

די ישיבה גדולה האבן אדורכגעלערנט מסכת כתובות, ב"ה וואס רוב בחורים שטעלן זיך פאר א פארהער אויף די

רק בחיצוניותו, ולא פעל מאומה על פנימיותו שיבטל ממנו אפילו קצת מענותותו והכנעתו, ולכן לא קם נביא בישראל עוד כמשה (דברים לד), כי שאר הנביאים לא היו מלכים, ולא קם מלך להיות נביא רק משה רבינו, כי ענותותו היתה במדה מופלגת שאין דוגמתו.

*

ולכן הזהיר הכתוב על המלך, לבלתי רום לבבו מאחיו, ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל (ד-ו). והיינו שהגם שמבחוץ צריך להתנהג בכבוד ביתר שאת, מכל מקום בלבו פנימה אל יתגאה על אחיו. – ובפרט כי מינוי המלך הוא מפי ה' שנמסרה לנביא, אם כן מן השמים הסכימו שהוא עולה במעלתו יותר משאר העם, אם כן עצם בחירתו למלכות יוכל להביאו שירים לבבו. ועל כן הזהירו הכתוב לבלתי רום לבבו 'מאחיו', ממה שהוא נבחר למלך יותר משאר אחיו. וסיים לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, כי אמרו חז"ל (עירובין יג:) מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו ע"ש. וביאר בפתח עינים (שם), כי העניו השכינה עמו, ולכן מכוין להלכה, כי כל הקושיות בהלכה והטעות באים מכח הסטרא אחרא, והעניו אין ס"מ מקטרג עליו וכו', והוא מכוין אל האמת ע"ש. ולכן כאשר לא ירים לבבו על אחיו, יזכה גם כן לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, לכוין לאמיתה של תורה.

*

ואמר מקרב אחיך תשים עליך מלך, כי תעודת המלך היא להעמיד הדת על תלה, ולהחזיר בתשובה שלימה את החוטאים, ועל דרך שמצינו בדוד מלך ישראל, שהוקם על (שמואל ב כג-א), שהקים עולה של תשובה (עבודה זרה ד:). והנה בתשובה יש שתי דרגות, תשובה מיראה, שנשאר גם אחר כך רושם מן החטא, שזדונות נעשו לו כשגגות (יומא פו.). ויש דרגא של תשובה מאהבה, שמהפך הזדונות לזכיות. ועל זה אמר הכתוב (ישעיה א-ח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, שהחטא שהיה אדום מתהפך להיות לבן, שמסתלק כל החטא ונעשה זכות. ואם יאדימו כתולע אז כצמר יהיו, שהאדום מתהפך ללבן. וזהו עבודת המלך להעלות את העם למדריגת תשובה מאהבה. והנה תיבת אחי"ך נוטריקון א"ם י'היו ח'טאיכם כ'שנים כ'שלג י'לבינו, א"ם י'אדימו כ'תולע כ'צמר י'היו. ואמר הכתוב 'מקרב אחיך', ממה שמונח בתוך פנימיות תיבת אחי"ך, איש צדיק שיוכל להעלות את העם לתשובה מאהבה, אדם כזה שום תשים עליך מלך, ולא תוכל ליקח איש נכרי אשר לא אחי"ך הוא, שאין לו כח זה להעמיד הדת על תלה.

*

ופרשה זו קורין בסוף השנה, כי יש מצות מינוי מלך גם בפרטיות כל אחד לעצמו. ובראש השנה אמרו

נסיונות איז דא אז מען זאל קענען אדורכפאלן. און אויף דעם דארף זיין, תכין לך הדרך, מען דארף האבן א הכנה דערצו. ווען א מענטש פאלט אריין אין א נסיון פלוצלינג, פאלט ער אדורך, אבער ווען ער גרייט זיך צו פאר דעם, ער מאכט זיך א שטיקל סדר, איך גיי אהיים יעצט, ווי אזוי וועט אויסקוקן די פאר טאג וואס מען איז אינדערהיים, ווי אזוי וועט אויסקוקן די וואכען טעג, ווי אזוי וועט אויסקוקן מיינע שבתים, וואו גיי איך זיך דרייען, מיט וועם גיי איך לערנען. ווען מען איז זיך מסדר אלעס פון פריער, דעמאלטס האט מען הצלחה.

און אויף דעם דאנקט מען דעם רבונו של עולם, אז דער אייבערשטער האט אונז געגעבן די זכיה, אז מיר האבן געקענט זיצן און לערנען און דינען דעם אייבערשטן אין משך פונעם יאר, עס זאל נישט פארשטערט ווערן ווייטער. ווען מען קומט אריין אין די שטאט, זאל מען ממשיך זיין מיט די זעלבע ערליכקייט, מיט די זעלבע קדושה. די תפילות זאלן זיין די זעלבע אזוי ווי מען האט געדאווענט דא, די צייט אויסנוצן אזוי ווי מען האט דא אויסגענוצט די צייט, נישט האבן קיין שום שייכות צו די טעלעפאנען, צו די אלע זאכן וואס די שטאט ברענגט מיט זיך מיט.

זאל דער אייבערשטער געבן, אז מיר זאלן קענען דינען דעם אייבערשטן מתוך שמחה. עס איז טעג פון תשובה ווי מען האט פריער גערעדט, א יוד דארף זיך מתבונן זיין אין דעם חסד ה' וואס דער אייבערשטער טוט מיט אים שטענדיג, וואס דאס דארף מעורר זיין, אז עס פאסט נישט זיך אזוי צו פירן פארן אייבערשטן. די שענסטע יארן וואס מען האט, זאל מען נישט לאזן פארפאלן גיין, נישט לאזן אז עס זאל גיין לאיבוד, נאר אויסנוצן די צייט איבערצו'חזר'ן וואס מען האט געלערנט, און דינען דעם אייבערשטן.

זאל דער באשעפער געבן, יעדער איינער זאל קענען צוקומען צו וואס ער וויל צוקומען. דער באשעפער זאל ממלא זיין כל משאלות לבנו לטובה, יעדער האט דאך א שאיפה מיט א רצון צו התעלות, צו שטייגן און צו דינען דעם אייבערשטן, מען זאל עס קענען אויספירן מן הכח אל הפועל. דער באשעפער זאל אונז אלע געבן, א גוט געבענטשט יאר, א לוסטיג יאר, און מיר זאלן זוכה זיין אינאיינעם אקעגן צו גיין משיח צדקינו, במהרה בימינו אמן.

מסכתא. אויסערדעם האט מען אדורכגעלערענט מסכת סוכה, תענית, מגילה, וואס מען האט געלערנט אין יובתם נהגה. מען האט געלערנט מקצועות פון שלחן ערוך, מען האט אדורכגעלערנט גאנץ הלכות מוקצה, גאנץ הלכות אמירה לעכו"ם, הלכות פון ממצוא חפצך, בשר בחלב. מען דארף דאנקען דעם רבונו של עולם אויף דעם, אז דער אייבערשטער האט געגעבן די זכיה, אז מען איז געשטיגן אין תורה און עבודת ה', אז מען קוקט נישט אויס אזוי ווי מען האט אויסגעקוקט פארדעם.

דאס איז דער כלליות פונעם יאר. און כל שכן ווען מען רעדט פון די צוויי חדשים זומער. אין גם אחד, עס איז נישט דא איינער וואס זאל קענען זאגן, אז ער האט נישט געהאט קיין התעלות אין די צוויי חדשים, מען איז געווען אפגעזינדערט פון די גאס, אפגעזינדערט פון די וועלט פון אינדרויסן, און זיך געקענט אוועקגעבן פאר תורה און עבודת ה'. בחורים האבן אויסגענוצט יעדע צייט וואס מען האט געהאט, נישט נאר די צייט פון זמני הלימוד, נאר אפילו שלא בזמני הלימוד, סיי צופרי און סיי ביינאכט, איז מען געזעסן און מען האט עוסק געווען בתורה, פליסיג געלערנט, און ערליך געדאווענט. אויף אלעם איז מען שולדיג אן הודאה פארן רבונו של עולם.

און כל שכן דאס יאר, מען האט נישט געגלייבט אז מען וועט קענען אדורכלאזן דעם זומער אזוי ווי עס איז. מען איז געווען גערישט אויף מלחמות און אויף שוועריקייטן וואס עס וועט זיך מאכן אין משך פונעם זומער. אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו, מיר דאנקען דעם אייבערשטן, אז דער באשעפער האט אונז נישט געשטערט, ער האט אונז געלאזט מנוחה די צוויי חדשים, און עס איז אדורכגעגאנגען אזוי רואיג מיט אזא דערהויבענקייט. אויף די אלע זאכן דארף מען דאנקען דעם אייבערשטן.

*

אבער דער עיקר דארף מען יעצט א תפלה על העתיד. מען גייט אריין אין די שטאט, א שטאט וואס איז א פארדארבענע שטאט, א שטאט וואס עס איז פול מיט נסיונות! יעדע ריר וואו מען גייט, אז מען געפינט זיך נישט אין בית המדרש, אז מען געפינט זיך נישט אינדערהיים, ווען מען טרעט ארויס פון שטוב ביז צום בית המדרש, וויפיל

הגליון הזה נתגדב על ידי

<p>מוה"ר ר' יעקב משה פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוס בני למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' דוד ברוין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוס בתו למול טוב</p>	<p>לע"נ הנה"ק רבי יונתן בן רבי צבי שטייף זצוק"ל אב"ד דקהלתינו הק' נסתלק מ' אלול תש"ח לפ"ק תנצב"ה</p>	<p>מוה"ר ר' ירמיו טעסלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוס בני למול טוב</p>	<p>לע"נ הרה"ח מוה"ר צבי יהודה ב"ר יהושע קיסנער ז"ל נפטר י' אלול תשכ"ט לפ"ק תנצב"ה.</p>
<p>מוה"ר ר' פנחס קאהן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>	<p>מוה"ר ר' שמואל יוסף ליכטמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' ישראל דוד זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' צבי שטייף הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' יואל ראזענבוים הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו החתן ארי לייב ג"ו למ"ט</p>